

22 september — 25 november 2018

SUPER- STITION

INTERVIEW ERICH WEISS

Barcelona, 31 juli 2018
Valentijn Byvanck

Ik interview de kunstenaar en curator Erich Weiss in bar KI(N)O in El Raval, Barcelona. We zitten in een donker achterkamertje met houten tafels en kleurige kussens op zware houten banken. Op het behang zwemmen kleurige vissen tegen de stroom in. Weiss is, als altijd, in het zwart gekleed. Met zachte stem en een zweem van mysterie schept hij een wereld vol opmerkelijke toevalligheden. Neem zijn eigen leven. Hij is geboren op 6 juni (6) 1966. Hij deelt zijn naam met de boeienkoning Harry Houdini (Erik Weisz). De eerste studio die hij in Barcelona huurde bleek ooit van Picasso. Hij is kind aan huis bij *El Rey de la Màgia*,

naar zijn zeggen de oudste magiewinkel van Europa (waar twee keer per week getoverd wordt). In zijn surrealistische verbeelding zijn toeval, gezichtsbedrog, magie, het onderbewuste, esoterie en bijgeloof met elkaar verknoopt. En niets is wat het lijkt. Op mijn verzoek heeft hij een aantal beelden meegenomen. Een toont het portret van de televisiemagier Uri Geller. De tweede toont de Londense sofa van Sigmund Freud. De overige drie tonen een collage, een woonkamer waarin het sneeuwt en een schaakbord met daarop een glazen bol.

I. URI GELLER

Bij bijgeloof denk ik aan alle onverklaarbare richtingen waarin onze geest zich beweegt. In deze tentoonstelling zie je al die bewegingen en je denkt: is het nu echt of niet echt? Dat is het natuurlijke domein van de kunst, maar ik vind dat je moet beginnen bij de illusionist Uri Geller. Ik herinner me nog goed dat ik thuis met mijn grootvader voor de televisie zat en dat we met onze *mind power* uit alle macht een lepel probeerden te buigen. Uri richtte zich tot de kijkers thuis en vroeg of iedereen zijn lepels had klaarliggen. Die had mijn grootmoeder inmiddels op tafel gelegd. En dan zei Uri: 'nu opletten want dit kunnen jullie ook!' En dan gaf hij de instructie om al je geestkracht op de buiging van de lepel te richten. Ik zat met de ogen dichtgeknepen heel hard te willen dat die lepel boog... Helaas, het mislukte. Het was niet toevallig bij mijn grootvader. Mijn grootvader kon tafels laten zweven. Hij raakte ze niet aan met zijn handen maar de tafel ging wel van de grond. Een heel gewone tafel. Hij moest hem wel met een tafelkleed bedekken. Ja een zwevende tafel kon natuurlijk net zo min als een gebogen lepel. Maar het was onverklaarbaar en we geloofden erin.

Bijgeloof is heel persoonlijk. Ik heb niks met nummer 13 of vrijdag de 13e en ik heb al heel wat zwarte katten als huisdier gehad. Met de 6 heb ik wel iets maar dat is toeval omdat ik op 6 6 66 geboren ben. Ladders loop ik niet zo snel onderdoor, maar dat is omdat ik bang ben dat er iets op mijn hoofd valt of dat er iemand door mijn schuld zou kunnen vallen. Ik maak liever een omweggetje. Ik heb maar één voorbeeld van

wat je bijgeloof zou kunnen noemen. Naast het Zuid station van Brussel zie je op een gebouw de stripheld Kuifje draaien. Ooit zat ik in de trein en dacht als ik nu een wens doe en ik zie Kuifje, dan ben ik er zeker van dat deze wens werkelijkheid wordt. En ik heb een hele gedurfde wens gedaan en de volgende dag kwam hij uit. Ik werd gebeld uit een heel ver afgelegen land dat ik een eenmanstentoonstelling had. Dat land was Liechtenstein. Ze hadden een nieuw museum en zochten een kunstenaar voor de openingstentoonstelling. Hoe ze bij mij uitkwamen weet ik niet. Maar iedere keer als ik naar Brussel ga, doe ik een wens en kijk of ik Kuifje zie. En al die wensen komen uit! Ik mag ze niet aan je vertellen want dan gebeurt het niet.

II. FREUDS SOFA

Santiago Borja is van opleiding architect en heeft een thesis geschreven over de invloed van esoterisme op de moderne architectuur. Een fascinerende tegenstelling die ook doorwerkt in zijn werk als kunstenaar. Hij diende een aanvraag in om een werk te mogen maken in het Freud huis in Londen. Borja wist meteen zeker dat hij de sofa wilde gebruiken. Op die sofa lag altijd een tapijt. Mensen weten het niet, maar die tapijten kwamen van Freuds broer die in tapijten handelde en die een ruimte zocht om ze op te slaan. Rondom die sofa is een hele mythe ontstaan en het patroon op het tapijt is zelfs geassocieerd met de psychoanalytische praktijk van Freud. Maar het is eigenlijk gewoon toeval.

Enfin, de kunstenaar ging naar de Wixarika stam in een heel afgelegen gebied in Mexico. Onder invloed van de drug peyote voeren ze rituelen uit onder leiding van een sjamaan waarbij ze geloven uit hun lichaam te treden en in het lichaam van een andere persoon plaats te kunnen nemen. Borja heeft de sjamaan ontmoet en hij heeft hem uitgelegd wie Freud was. De sjamaan had natuurlijk nooit van Freud gehoord. Borja toonde hem een foto. De sjamaan nam die mee en de stam sloot zich af voor een ritueel. De kunstenaar mocht daar niet bij zijn. Aan het einde van het ritueel retourneerden ze de foto waarop ze rituele tekeningen hadden aangebracht. Die tekeningen zeggen in een ingewikkelde codetaal iets over de afgebeelde persoon. Ze stelden voor aan Borja om met die codes een tapijt te maken. Het werd een serie tapijten die de kunstenaar naar het Freud Museum bracht om op de sofa te draperen. En toen kwamen er een heleboel dingen samen. De tapijten deelden de ruimte met Freuds collectie van beeldjes van antieke beschavingen en leken daarmee de door het Westen gedicteerde culturele orde te bevragen. De trance waarin de stamleden zich verplaatsten in de figuur Freud, lijkt dat niet op het onderbewustzijn in de psychoanalyse? En is Freud niet ook een soort sjamaan? Het is altijd onzeker waar de wetenschap eindigt en iets anders begint.

III. DE SCHOEN OP TAFEL

Ik heb John Stezaker nooit ontmoet. Hij was lange tijd een obscure kunstenaar die ik vond door mijn belangstelling voor surrealisme en collage. Ik vond het heel interessant hoe hij met beeldcultuur omging. Helemaal in het begin van mijn carrière heb ik gezegd dat als er al zoveel goede beelden zijn, we niet verplicht zijn om nieuwe beelden te maken. En dat zit eigenlijk ook in zijn filosofie: je kan beter het bestaande materiaal gebruiken en kijken of je er een nieuwe betekenis aan kan geven. Toen ik hem over de tentoonstelling vertelde, heeft Stezaker me iets persoonlijks verklapt. Hij maakt de meeste van zijn collages in series en elke keer als hij met een serie stopt, eindigt het op nummer 13. Hij telt nooit, het komt gewoon altijd zo uit. De titel *Superstition* deed hem ook aan een idee denken waar hij al een tijd mee speelde: een serie apostels. Ik zei hem dat hij dan een probleem had met het nummer 13. Dat vond John erg grappig.

Het beeld van de schoen op tafel is kenmerkend voor het werk van Stezaker. Hij neemt een bestaande foto (in dit geval een film still) en plakt er een ansichtkaart op. Eigenlijk zijn het twee *readymades* op elkaar, om het in kunsttermen te verwoorden, die samen een derde *readymade* creëren met een compleet andere betekenis. Plotseling weet je niet meer wat er eigenlijk gaande is in deze scene van de film, die nu de achtergrond lijkt te vormen. Je ziet een schoen op tafel. Waar komt die vandaan? En wat doen die twee mannen daar? En waarom leggen ze hun handen zo? En dan heb je dit hele romantische beeld erbij van een waterval of storm op zee. Een beeld waar een dreiging van uitgaat. En de combinatie van die twee maakt het heel intrigerend. Als je niet bijgelovig bent zie je misschien schoenmakers in de twee mannen aan de tafel. Maar als je een iets speelsere geest hebt dan maak je er een heel mooi verhaal van. En dat is een procedure die veel surrealisten hebben toegepast in hun collages. Stezaker vindt dat de toeschouwer er zelf maar iets van moet maken. Hij zet iets in werking en de rest is voor de toeschouwer.

IV. SNEEUW IN DE WOONKAMER

In Keren Cytters film *Four Seasons* voel je vanaf het begin dat alles fout gaat. Cytter gaat altijd heel intuïtief te werk en verwijst vaak naar andere films. In de film komen alle seizoenen in een snel tempo voorbij. Het is erg verwarrend en de verhaallijnen zijn compleet absurd. Een vrouw belt aan bij de buurman om hem te vragen de muziek zachter te zetten. Ze vindt de man bloedend in bad. Plotseling begint het te sneeuwen en staat er een kerstboom. Je weet nooit of de man bezig is zelfmoord te plegen of dat hij het bloed afwast van een moord die hij net heeft gepleegd. De relatie tussen de twee schommelt tussen aantrekking en verwarring. De man noemt haar Stella maar zij blijft

herhalen dat ze Lucy heet. En toch blijft de man haar Stella noemen, net alsof hij op zoek is naar een tweede, niet aanwezige vrouwpersoon. Het is allemaal heel geheimzinnig. De jarige moet een wens doen en het kaarsje uitblazen. En dan gaat het plotseling heel snel: de taart schiet in brand, dan de kerstboom en de platenspeler waarop de soundtrack van de film speelt (net als in de openingsscene van Antonioni's *Blow-Up*). De platendraaier brandt, maar blijft gewoon gezellig de muziek verder spelen. Ondertussen blijven de twee hoofdpersonen heel kalm, alsof het brandende interieur de meest normale zaak van de wereld is. Het is nauwelijks te bevatten wat er allemaal gebeurt.

V. EEN BEWEGEND STILLEVEN

Ulla von Brandenburg heeft een aantal films over spoken en geesten gemaakt. Ze heeft bijvoorbeeld een hele mooie zwart-wit film waarvan ik dacht dat ze die eigenlijk ging voorstellen. Hij gaat over een groep personen die verdwijnt in een bos en terugkomt als spoken. Het is heel simpel en heel mooi gefilmd. Haar filmwerk heeft voor mij een soort jaren 20/30 esthetiek. Het werk dat we in Marres tonen is een evidente hommage aan de fotograaf Man Ray met zijn obsessie voor geheimzinnige stillevens. *Der Lauf der Dinge* (1987) van het kunstenaarsduo Peter Fischli & David Weiss (weer een naamgenoot!) is een inspiratiebron. Maar eigenlijk gaat het over een stilleven dat in beweging komt zonder dat het is aangeraakt. Er ligt een kristallen bol die plotseling begint te rollen. Ja dat kan natuurlijk niet. Want hoe leg je nu uit dat de bol plots rolt? Er komt geen vinger aan te pas die hem aanraakt en een duwtje meegeeft. Of een koord dat plotseling de lucht ingaat. In de film zie je trouwens wel visdraad, maar dat is met opzet gedaan. Natuurlijk: alles is een trucje, maar het blijft fascinerend als je een stilleven voorgeschoteld krijgt en je weet dat het op een bepaald ogenblik gaat bewegen. En zodra het gaat bewegen volgt een opeenvolging van dingen. De objecten zijn de protagonisten van de actie.

VI. MIND POWER

Het probleem met magie en illusie is dat je er niet teveel over moet praten. Je moet het ervaren en ondergaan. Nils Nova verdraait de werkelijkheid. Hij zet de kamer op zijn kop. Pas als je erin staat weet je wat ik bedoel. Hetzelfde geldt voor Stefan Brüggemanns suggestie dat zijn werk vernietigd wordt als je wegstijgt, voor de bijzondere fascinatie van Nils Nova en Germaine Kruijff voor spiegels en voor de video's van Joanna Piotrowska waarin eigenlijk niets gebeurt maar waarvan toch een dreiging uitgaat. Het is ten slotte een beetje zoals bij de lepeltjes plooiën van Uri Geller. Hij raakt niets aan: het is mind power, krachten waar wij de geheimen niet van kennen. Dat is bijgeloof. Bijgeloof heeft betrekking op hele alledaagse dingen. Het gaat erom hoe wij ze interpreteren.

1

GERMAINE KRUIP

Square Kannadi, 2012
handgemaakte metalen spiegel,
houten plaat, was

Mirrored Wall, 2018
vloerwerk, wit poeder

A Square Without Corners, 2018
performance

Kannadi-spiegels zijn ronde rituele objecten die worden geproduceerd door een familie van ambachtslieden in Aranmula, India. Ze worden gegoten in klei die uit de rivier wordt gewonnen en gebakken in een eenvoudige, open oven. De exacte samenstelling van metalen in dit allooi is een zorgvuldig bewaard familiegeheim. Het handmatige proces luistert zo nauw dat de ambachtslieden beweren dat het onmogelijk is om het gehele proces goed te doorlopen zonder goddelijke interventie. Kruij liet in

opdracht een vierkante Kannadi-spiegel vervaardigen. Het vierkant, een door de mens gecreëerde abstractie zonder vaststaande betekenis, speelt een belangrijke rol in de kunstenaars verkenning van de relatie tussen geometrische vormen en spiritualiteit. Het vloerwerk *Mirrored Wall* is geïnspireerd door *kolam*, het gebruik van Hindu vrouwen in Zuid India om met geometrische lijntekeningen vervaardigd met kalk of poeder voorspoed op te roepen. Het werk echoot de muur met de spiegel en verhoogt daarmee de ontastbare en delicate aanwezigheid van de Kannadi. Net als bij de *kolam* zal de grens tussen het werk en de bezoekers op den duur vervagen. De performance *A Square Without Corners* speelt opnieuw met abstractie en spiritualiteit. Een performer draagt regels voor, gewijd aan oneindigheid en de wijze waarop deze de mentale ruimte kadert waarin een idee vorm krijgt. De titel van het werk is afgeleid van een eeuwenoud Chinees gezegde: 'Het oneindige is een vierkant zonder hoeken.'

↑ Germaine Kruij, *Square Kannadi*, 2012.
Collectie Krist Grulthuisen.
+ Stefan Brüggemann, *This Work is Destroyed
When you Stop Looking at it and Restored
When you Look at it*, 2018. Courtesy van de
kunstenaar en Hauser & Wirth, Zürich/Londen.

2

STEFAN BRÜGGEMANN

*This Work is Destroyed
When you Stop Looking at it and
Restored When you Look at it*, 2018
letraset op muur

De Mexicaanse kunstenaar Stefan Brüggemann is bekend vanwege zijn statements en teksten, die hij in vinyl aanbrengt op de muren van tentoonstellingsruimtes. Met hun lichte humor en filosofische suggesties kunnen deze teksten begrepen worden als kijk-instructies of manieren om zijn werk te interpreteren. Zijn werk doet denken aan dat van de conceptuele kunstenaars uit de jaren 60, die stelden dat het publiek betekenis gaf aan hun werken. In dit werk voert Brüggemann dat idee tot in het extreme door, en suggereert dat het werk alleen bestaat wanneer het door een toeschouwer bekeken wordt.

3
NILS NOVA

Wallpaper Marres, 2018
digitale afdruk op niet-geweven
behangpapier, op de muur aangebracht

Empty Center, 2018
lak op chroomstaal

Nils Nova's recente werken zweven tussen illusie en werkelijkheid in, en zijn sterk afhankelijk van de ruimte waarin ze worden gepresenteerd. Hij creëert *trompe-l'oeuil* effecten waarmee de helft van de ruimte ondersteboven wordt gekeerd, door foto's van specifieke hoeken te nemen en deze, afgedrukt als behangpapier, op een andere plaats in de ruimte aan te brengen. In de resulterende *echte* virtuele omgeving raken ruimte en de illusie van ruimte op paradoxale wijze met elkaar verbonden. Door de bezoekers uit balans te brengen maakt hij hen bewust van de relatie tussen perspectief, balans en zelfbeeld. Om de verwarring van bezoekers nog te vergroten installeerde Nova ook twee versies van *Empty Center*, subtiele schilderijen op een metalen basis die als spiegels voor de toeschouwer fungeren.

Nils Nova, Barbara voor een *Empty Center*, 2009. Foto: Nils Nova. Courtesy van de kunstenaar.
Joanna Piotrowska, *Untitled*, 2016. Courtesy van de kunstenaar en Southard Reid.

4
JOANNA PIOTROWSKA

Untitled, 2016
handmatige zilvergelatinedruk

Untitled, 2016
16mm-film, 3'0"

Untitled, 2016
16mm-film, 3'5"

Untitled, 2016
16mm-film, 3'43"

Piotrowska's video's tonen therapeutische training- en zelfverdedigingsmethodes in complexe choreografieën, uitgevoerd door amateurmodellen. Een video speelt met de nadruk op menselijke aanraking die in sommige therapieën wordt gebruikt als een heilzaam middel

voor mensen die zich angstig of eenzaam voelen. Hierin wordt de complexe vreemding gevat die optreedt wanneer het eigen lichaam door een ander wordt aangeraakt. In een andere video toont een meisje de plekken op haar lichaam die bijzonder kwetsbaar zijn, en verwijst daarmee naar de diagrammen in zelfverdedigings-handleidingen waarin de 'zwakke plekken' van het menselijk lichaam in kaart worden gebracht. De serie foto's in het trappenhuis van Marres presenteert personen die zijn uitgenodigd om het interieur van hun woning te transformeren tot een geïmproviseerde bunker of overlevingsplek. De foto's doen denken aan de provisorische hutten die kinderen bouwen, en stellen impliciet de vraag voor welk gevaar of dreiging de geportretteerde mensen eigenlijk schuilen.

5
MUNGO THOMSON

*Cricket Solo for Percussion,
Cricket Solo for Clarinet,
Cricket Solo for Violin,
Cricket Solo for Flute...*, 2014
audio, iPods, micro-speakers,
handgemaakte krekellooien

Crickets, 2018
performance

Mungo Thomson is een conceptueel kunstenaar die woont en werkt in Los Angeles. Zijn werken in de vorm van film, geluid, sculptuur en installatie laten ons nadenken over de mechanieken van de alledaagse werkelijkheid, in relatie tot een grotere historische en kosmische schaal. Zijn karakteristieke project *Crickets* (2012–2014) is een orkestrale weergave van wereldwijde veldopnames van krekels. Het bestaat uit performances, een video, een muziekpartituur in inktloze reliëfdruk, en sculpturen van krekellooien met daarin kleine iPods die individuele 'krekelsolo's' — uitgevoerd door klarinet, viool, fluit en percussie — afspelen. In sommige kringen gelooft men dat het geluk brengt om bij de schouw of naast je bed een krekel in een kooitje te houden. Een kwartet voert het muziekstuk *Crickets* op tijdens de opening van *Superstition*.

6
PIERRE BISMUTH

*Following the left hand of Jacques Lacan
in "La sexualité"*, 2010
afdruk op papier

Coming Soon Advent #1, 2011
houtschool op papier

Coming Soon Advent #2, 2011
houtschool op papier

Coming Soon —
Owl / Michelangelo, 2014
ingelijste foto en canvas, aangebracht
op hardboard, vinylletters op glas

Coming Soon —
Skyscraper / Painting, 2014
ingelijste foto en canvas, aangebracht
op hardboard, vinylletters op glas

Coming Soon — *Wine / Wedding*, 2014
boek en ingelijste foto, aangebracht op
hardboard, vinylletters op glas

Pierre Bismuth — kunstenaar en winnaar van een Academy Award voor zijn scenario voor de film *Eternal Sunshine of the Spotless Mind* — speelt regelmatig met de logica van de filmindustrie. Het zinnetje *Coming Soon*, dat gewoonlijk aan het eind van filmtrailers verschijnt, gebruikt de kunstenaar hier om de verwachtingen van de kijker in het luchtledige te houden. De aankondiging wordt slechts een leeg teken, een puur potentieel waarop we van alles kunnen projecteren. *On Following the Left Hand of Jacques Lacan in "La sexualité"* hoort bij een serie waarin Bismuth de handgebaren van verschillende beroemdheden in kaart brengt door hun handen met een marker te volgen. De lijnen in dit portret van de Franse psychoanalyticus lijken automatisch te verwijzen naar het onderbewustzijn van Jacques Lacan zelf.

7
URI GELLER

Interview met Uri Geller,
Directissimo TVE, 1975 (fragment)

Uri Geller is een Israëlische illusionist, goochelaar, televisiepersoonlijkheid en zelfverklaard paragnost. Hij is bekend vanwege zijn karakteristieke televisieoptredens, waarin hij het buigen van lepels en andere illusies opvoerde. Het is vaak beweerd dat Geller goocheltrucs gebruikte om de effecten van psychokinese en telepathie te simuleren, wat hij altijd ontkend heeft. Gellers internationale carrière als 'entertainer' bestreek een periode van meer dan veertig jaar, met groot internationaal succes.

8
KEREN CYTTER

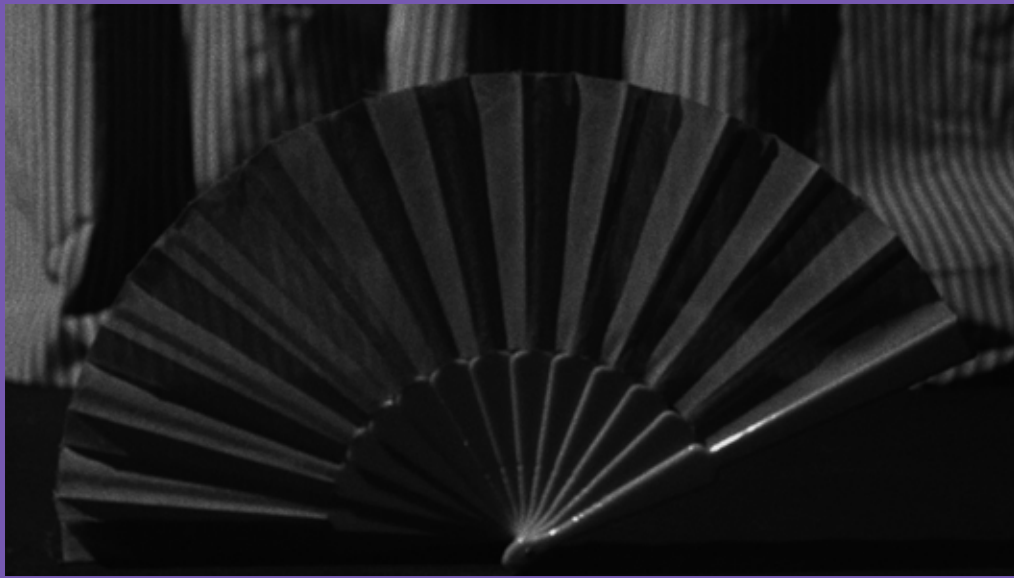
Four Seasons, 2009
video, 12'14"

Keren Cytter is een Israëlische filmmaker en auteur die woont en werkt in New York. Haar films zijn psychodrama's waarin de alledaagse werkelijkheid gevuld lijkt met fascinerende en surrealistische droomwerelden. Haar film *Four Seasons* opent met een *neo-noir* hommage aan iets tussen late Hitchcock en jaren 80-kitsch: er speelt een plaat met dramatische muziek, uitgevoerd door Ferrante & Teicher; stroperig nepbloed druppelt op witte tegels; sneeuw

jaagt door het appartement en een eenzame vrouw beklimt een donkere, rokerige trap. Naarmate de film zich ontvouwt worden tegenstrijdige vertellingen onthuld, die culminereren in een serie van spontaan ontplofende objecten—verjaardagstaart, kerstboom, platenspeler. *Four Seasons* is een ode aan alles wat nep is, met gebruik van allerlei visuele clichés, amateuristische special effects en een droogkomische presentatie.

Keren Cytter, *Four Seasons*, 2009.
Courtesy van de kunstenaar en Pilar Corrias Londen.

9
ULLA VON BRANDENBURG

The Objects, 2009
video, digitale projectie
super 16mm overgezet naar HD,
Z&W, 14'55"

Ulla von Brandenburg is een Duitse kunstenaar die in haar werk verschillende media vermengt: installatie, schilderkunst, performance en zwart-witfilm.

Haar werk kan worden omschreven als een ontmoetingspunt voor theatrale methodes en culturele vraagstukken, met terugkerende thema's uit de geschiedenis, psychoanalyse, literatuur en (vroeg) cinema. De kunstenaar verkent en overstijgt de grenzen tussen verleden en heden, leven en dood, realiteit en verbeelding. In haar film *The Objects* ontdekken we het punt waarop illusie (van leven, emoties en gebeurtenissen) het overneemt van de werkelijkheid.

10
JOACHIM KOESTER

The Place of Dead Roads, 2013
Site-specifieke installatie
met stereogeluid in loop
16mm-film overgebracht op HD video,
kleur, geluid, 33'31"

In zijn video-installatie *The Place of Dead Roads* neemt Joachim Koester ons mee op een reis naar een onderaardse wereld: een 'weg die door de doden wordt gebruikt'. Geïnspireerd door een citaat van de Oostenrijks-Amerikaanse psychoanalyticus Wilhelm Reich — 'Elke spiersamentrekking bevat de geschiedenis en betekenis van zijn oorsprong' — transformeert Koester typische bewegingen uit de westerse wereld tot een vreemd soort dans. Dansers Pieter Ampe, Boglarka Börösök, Liz Kinoshita en Halla Olafsdottir nemen verschillende poses aan, trekken en richten een handwapen, vallen aan en verdedigen zich in een schijnbaar onbeheersbare stroom van schokkerige bewegingen en gebaren. Koester leende de titel en het concept voor dit werk (*The Place of Dead Roads*) van een roman van William S. Burroughs, *Wild West*, waarin Burroughs het verhaal vertelt van Kim Carsons, een cowboy die uit zijn eigen dode lichaam probeert te ontsnappen na een fatale schotwond in 1899.

Ulla von Brandenburg, *The Objects*, 2009.
Courtesy van de kunstenaar en Galerie Art :
Concept, Paris.
Joachim Koester, *The Place of Dead Roads*,
2013. Courtesy van de kunstenaar en Jan Mot,
Brussel.

11
SANTIAGO BORJA

Divan: Free-Floating Attention Piece,
2010
foto

Kunstenaar en architect Santiago Borja is gefascineerd door de mogelijke relaties tussen esoterisme en rationele (moderne) architectuur. Toen hij werd uitgenodigd voor een tentoonstelling in het Freud Museum in Londen besloot hij contact op te nemen met de Wixarika-gemeenschap, ook bekend als Huichol, die in het midden-noorden van Mexico leeft. Hij toonde hen portretten van de beroemde psychoanalyticus en vertelde over sommige van Freuds theorieën (die voor hen volledig onbekend waren), en vroeg hen vervolgens om textielpatronen

te ontwerpen op basis van hun eigen, persoonlijke dromen. In deze orale cultuur, waarin kennis mondeling wordt overgedragen, worden textielpatronen gebruikt om verhalen en mythes vast te leggen. Borja installeerde de deken die hieruit voortkwam op de emblematische sofa van Freuds werkkamer in Londen. Zo introduceert hij een contrasterend visueel element in de studio van Freud, gevuld met Egyptische, Griekse, Romeinse en Midden-Oosterse antiquiteiten die hij zijn leven lang gepassioneerd verzamelde, als sporen van wat hij als de oorsprong van Europa beschouwde. Ook kijkt Borja hiermee serieus naar de manier waarop de Wixarika de wereld interpreteren, en maakt hij een poëtische vergelijking met de psychoanalytische ordening van het bewuste en het onderbewuste.

Santiago Borja, *Free-Floating Attention Piece*, Freud Museum, 2010. Courtesy van de kunstenaar.
Nina Beier & Simon Dybbroe Møller, fragment uit *The Industrial Revolution*, 2013. Courtesy van de kunstenaars.

12
NINA BEIER &
SIMON DYBBROE MØLLER

The Industrial Revolution, 2013
sculptuur
replica's van handsculpturen
van Rodin, brons, gips,
polyesterhars, acrylverf

The Industrial Revolution verwijst symbolisch naar het eind van het tijdperk van handmatige arbeid. Over de vloer verspreid liggen groteske amputaties, die tevens een inventarisering vormen van handen in de sculpturen van Auguste Rodin (God, de pianist etc.). Los van hun eigen context, en beschilderd om op vlees en bloed te lijken, lijken ze rekwisieten gestolen van de set van een horrorfilm.

13
ERICH WEISS

*All The Things You Could Be By Now
If Sigmund Freud's Wife Was
Your Mother*, 2009
multimedia-installatie

Het werk van Erich Weiss wordt gekenmerkt door een combinatie van rollen en mediavormen. Zijn installaties zitten vaak vol complexe verwijzingen naar de wereld van poëzie, literatuur, cinema en muziekcultuur. Deze recente installatie verwijst naar het nummer *All the Things You Could Be By Now If Sigmund Freud's Wife Was Your Mother* van de jazz componist Charles Mingus. Op een tapijt, opgerold tegen een bakstenen muur (wat op zichzelf een verwijzing is naar de Belgische kunstenaar Marcel Broodthaers) staan verschillende boeken opgesteld, van referentiemateriaal tot pulpromannetjes. Voor de betekenis van de installatie verwijst de kunstenaar naar het slot van Mingus' song: 'Which means... nothing! 1, 2, 3!'

→ Erich Weiss, *All the things you could be by now if Sigmund Freud's wife was your mother*, 2009. Courtesy van de kunstenaar en Bernhard Bischoff/Bern/Klara Wallner Berlijn.
↓ Otto Berchem, *Amansa Lluvia*, 2018. Foto: Otto Berchem. Courtesy van de kunstenaar.

14
OTTO BERCHEM

Amansa Lluvia, 2018
130 verzilverde tafelmessen

Otto Berchems werk verkent sociale en visuele codes, waarbij hij zich richt op de relaties tussen taal, architectuur, geschiedenis en poëzie. Zijn praktijk omvat een breed assortiment aan media, waaronder schilderkunst, video, fotografie en poëzie. In *Amansa Lluvia* creëert hij een adaptatie van een praktijk die hij binnen zijn eigen familie in Colombia aanschouwde. Mensen steken twee messen in de grond, gekruist, om regen te voorkomen bij speciale gelegenheden: bruiloften, doopplechtigheden en zelfs galerieopeningen. Naast het tegengaan van regenbuien biedt dit ritueel ook bescherming tegen slechte energie en mensen die persoonlijke verlangens in de weg kunnen staan. Met deze installatie presenteert Berchem 130 verzilverde tafelmessen, eerst over de vloer verspreid en later — steeds met twee tegelijk — in de tuin van Marres. Een paar per dag, om (zodanig) de regen weg te houden tijdens deze 65 dagen durende tentoonstelling.

15
JOHN STEZAKER

The Apostles, 2017
collage op papier

Apostles I–XIII, 2018
collages van fotokopieën

Cinema I III, 2005
collage

John Stezaker eigent zich bestaande afbeeldingen toe, zoals ansichtkaarten, film stills en publiciteitsmateriaal, en gebruikt deze in zijn collagetechnieken. Bovenal gaat zijn werk om de handeling van het kijken. Met minimale interventies koppelt de kunstenaar beelden los van hun oorspronkelijke functie en hergebruikt deze, zodat ze beschouwd kunnen worden als werken met een — vaak mysterieus — nieuw verhaal. *Cinema I III*, dat in het interview in dit cahier wordt besproken, illustreert deze methode. Stezaker maakt vaak werken in series, hoewel elke collage als een individueel werk functioneert. *The Apostles* is een zeldzaam voorbeeld van individuele collages — dertien collages, in dit geval — die zijn samengebracht om als geheel een groter werk te vormen.

John Stezaker, *Cinema I III*, 2005. Foto: John Stezaker. Courtesy van de kunstenaar en The Approach, Londen.
Lilibeth Cuenca Rasmussen, *Afghan Hound*, 2011. Foto: Anders Sune Berg. Courtesy van de kunstenaar en Hans & Fritz Contemporary Londen/Barcelona.

16
LILIBETH CUENCA RASMUSSEN

Afghan Hound, 2011
multimedia-installatie
video, 11'30"

Een meisje dat wordt opgevoed als jongen. Een jongen die wordt getraind om zich als meisje te gedragen. Dit zijn personages in *Afghan Hound* (2011), waarmee Lilibeth Cuenca Rasmussen reageert op de complexiteit van gender in culturen waarin mannen en vrouwen gescheiden leven — en waarin het man-

nelijke overheerst. De titel verwijst zowel naar het langharige hondenras als naar het land Afghanistan. De installatie omvat nabootsingen van Afgaanse stemmen in muziek en liederen. De choreografie wordt bepaald door een kostuum dat van haar is gemaakt en een symbool vormt voor de verschillende seksualiteiten die verborgen liggen in de specifieke context van de hedendaagse Afgaanse cultuur. *Afghan Hound* beleefde zijn première in het Deense paviljoen van de Biënnale van Venetië in 2011.

DEELNEMENDE KUNSTENAARS

Superstition

NINA BEIER (DK, 1975) studeerde af als MA aan het Royal College of Art in Londen, VK, en woont en werkt nu in Berlijn. Beier had onder meer solotentoonstellingen bij Spike Island in Bristol, VK (2018), Kunstverein in Hamburg, DE (2015) en Kunsthaus Glarus in Zwitserland, CH (2014). Haar werk maakte onderdeel uit van groepstentoonstellingen in Kunsthaus Zürich, CH (2017), het Walker Art Center in Minneapolis, US (2016), Centre Pompidou in Parijs, FR (2014), Musée d'Art Moderne in Parijs, FR (2013), en Tate Modern in Londen, VK (2012), en was bovendien te zien op de 20e Biënnale van Sydney (2016), bij Performa 15 (2015) en tijdens de 13e Biënnale van Lyon (2015).

OTTO BERCHEM (VS, 1967) ging naar Parsons School of Design in New York, VS, Edinburgh College of Art in Schotland en de Rijksakademie van beeldende kunsten in Amsterdam, NL. Hij exposeerde wereldwijd bij verscheidene instellingen, waaronder Ellen de Bruijne Projects in Amsterdam, NL (2017), (bis) oficina de proyectos in Cali, CO (2017), Instituto de Visión in Bogotá, CO (2017) en het Steve Turner Contemporary in Los Angeles, VS (2016). Zijn werk maakt onder meer onderdeel uit van de ABN AMRO kunstcollectie (Amsterdam, NL) en de H+F Collection (Barcelona, ES).

PIERRE BISMUTH (FR, 1963) studeerde aan de École nationale supérieure des Arts Décoratifs in Parijs (FR). Zijn werk was te zien bij het New Museum in New York, VS (2014), Centre Georges Pompidou in Parijs, FR (2014), Castello di Rivoli in Turijn, IT (2010), Musée d'Art Moderne de la Ville de Paris, FR (2010), het British Film Institute in Londen, VK (2008) en het Santa Monica Museum of Art in Santa Monica, HSE (2006). Bismuth maakte zijn regiedebuut met de speelfilm *Where is Rocky II?* (2016). Bismuths recentste expositie was *Hello World. Revising A Collection* in het Hamburger Bahnhof in Berlijn, DE (2018).

SANTIAGO BORJA (MX, 1970) heeft een BS in architectuur van de Universidad Iberoamericana in Mexico-Stad en een master in de theorie en praktijk van de moderne kunst en nieuwe media van de Université Paris VII, FR. Zijn werk was onder meer te zien bij Huis Sonneveld in Rotterdam, NL (2016), het Barcelona-paviljoen, SP (2015), Villa Savoye in Poissy, FR (2011), het Freud Museum in Londen, VK (2010) en het Irish Museum of Modern Art in Dublin, IR (2010). Dit najaar is hij artist in residence bij Atelier Calder in Saché, FR.

ULLA VON BRANDENBURG (DE, 1974) studeerde scenografie en mediakunst aan de Akademie der Bildenden Künste in

Karlsruhe, DE (1998) en de Hochschule für bildende Künste in Hamburg, DE (2004). Ze exposeerde wereldwijd bij verscheidene instellingen, waaronder Galerie Art : Concept in Parijs, FR (2017), de Pilar Corrias Gallery in Londen, VK (2015) en Fondation d'entreprise Galeries Lafayette in Brussel, BE (2015). Ze nam deel aan de 19e Biënnale van Sydney, AUS (2014). In de herfst van 2018 heeft ze een solotentoonstelling in de White Chapel Gallery in Londen, VK. Aankomend jaar zal haar werk te zien zijn bij Palais de Tokyo in Parijs, FR en het Contemporary Arts Center in New Orleans, VS.

STEFAN BRÜGGEMANN (MX, 1975) zijn werk was onder meer te zien in de volgende exposities: *Take, Put and Abandon*, Hauser & Wirth in Zürich, CH, (solo, 2017), *To Be Political It Has to Look Nice*, Centro Galego de Arte Contemporânea in Santiago de Compostela, ES (2016), *Headlines and Last Lines in the Movies (Protest)*, Contemporary Art Gallery in Vancouver, CA (2014), *To the Arts, Citizens!*, Fundação de Serralves in Porto, PT (2010), *Black Box*, Kunsthalle Bern, CH (solo, 2008) en *Nothing*, Schirn Kunsthalle Frankfurt, DE (2006).

LILIBETH CUENCA RASMUSSEN (DK, 1970) studeerde aan de Kongelige Danske Kunstakademi, DK, en doceert time-based arts en performancekunst aan de faculteit voor kunst, media en design (KMD) van de Universitetet i Bergen, NO (2016–2022). Haar werk was onder meer te zien in de reizende tentoonstelling *Global Feminism* (2007), georganiseerd door het Brooklyn Museum in New York, VS, en in het Deense Paviljoen van de Biënnale van Venetië (2011). Verder stond ze in het Kongelige Teater in Kopenhagen, DK en presenteerde haar werk bij de Kunsthallen Nikolaj in dezelfde stad (2014). In 2008 ontving Rasmussen de Eckersberg-medaille.

KEREN CYTTER (IL, 1977) studeerde beeldende kunst aan het Avni Institute of Art and Design in Tel Aviv, IL, en was artist in residence bij De Ateliers in Amsterdam, NL. Cytter exposeerde in SCHLOSS in Oslo, NO (2017), Künstlerhaus, Halle für Kunst & Medien in Graz, AT (2016) en bij het Museum of Contemporary Art in Chicago, VS (2015). Ze ontving de Ars Viva-prijs van het Kulturkreis der deutschen Wirtschaft in Berlijn, DE (2008) en de Balóise-kunstprijs (2006). Haar werk was recentelijk te zien bij het European Media Art Festival in Osnabrück, DE (2018).

SIMON DYBBROE MØLLER (DK, 1976) werd geboren in het Deense Aarhus en woont en werkt tegenwoordig in Berlijn. Hij studeerde aan de Kunstakademie Düsseldorf en de Städelschule in Frankfurt am Main. Simon Dybbroe Møller had onder meer solotentoonstellingen bij 21er Haus

in Wenen, AUT (2015), de University of Michigan Museum of Art, VS (2011) en de Frankfurter Kunstverein, DE (2009). Zijn werk was bovendien te zien bij de 9e Biënnale van Berlijn, DE (2016), de 5e Moskou Biënnale, RUS (2013) en de 2e Triënnale van Turijn, IT (2008), en in groepstentoonstellingen bij Centre Pompidou in Parijs, FR (2015), MOCA Detroit, VS (2013), CCA Wattis in San Francisco, VS (2012), het Museum voor Hedendaagse Kunst in Tokyo, JPN (2011), het Barbican Centre in Londen, VK (2008) en Kunst-Werke in Berlijn, DE (2004).

URI GELLER (IL, 1946) is een Israëliëse illusionist, goochelaar, tv-persoonlijkheid en zelfverklaard paranormaal. Een van de illusies waar hij het grote publiek om bekendstaat, is het buigen van lepels. Er is en wordt vaak geclaimd dat Geller goocheltrucs gebruikt om tekinetische en telepathische effecten te simuleren, wat door Geller steeds wordt ontkend. Gellers carrière als entertainer beslaat inmiddels ruim vier decennia, met onder meer talrijke televisieprogramma's en optredens in vele landen.

JOACHIM KOESTER (DK, 1962) studeerde af aan de Kongelige Danske Kunstakademi (1995). In de afgelopen vijftien jaar was zijn werk te zien in Europa, Noord-Amerika en Afrika. Hij had solotentoonstellingen in Bergen Kunsthall in Bergen, NO (2018), Turner Contemporary in Kent, VK (2016), Palais de Tokyo in Parijs, FR (2013), bij het SMAK in Gent, BE (2012), Centre d'Art Contemporain Genève, CH (2014), Turner Contemporary in Kent, VK (2016). Koester was finalist voor de Hugo Boss-prijs 2008. In de herfst van 2018 heeft Koester een solotentoonstelling in het Statens Museum for Kunst in Kopenhagen, DK.

GERMAINE KRUIP (NL, 1970) studeerde aan DasArts (1999) en aan de Rijksakademie van beeldende kunsten, beide in Amsterdam, NL (2001). Haar werk was te zien in het Serralves Museum in Porto, PT (2017), tijdens de Biënnale van Sydney, AUS (2016), het Stedelijk Museum in Amsterdam, NL (2002), Kunstverein für die Rheinlande und Westfalen in Düsseldorf, DE (2009) en het MIT LIST Visual Arts Center in Massachusetts, VS (2012). Ze ontving de Solo Prize bij Art Brussels (2015), de Charlotte Köhler Prijs (2001) voor veelbelovend jong talent en de tweede prijs van de Prix de Rome in de categorie Beeldende Kunst/Theater (1999).

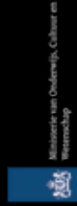

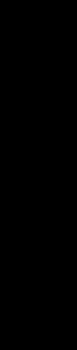
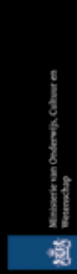

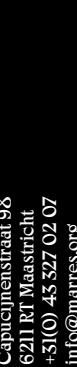
NILS NOVA (CH/SV, 1968) studeerde aan de Hochschule Luzern — Design & Kunst, CH (1997–2001). Zijn werk was onder meer te zien in Museo Experimental El Eco in Mexico-Stad, MX (2016), SCHUNCK* in Heerlen, NL (2016) en tijdens de Biënnale van Venetië, IT (2009 en 2014).

JOANNA PIOTROWSKA (PL, 1985) studeerde aan de Akademia Sztuk Pięknych in Krakau, PL en het Royal College of Art in Londen, VK. Haar werk was onder meer te zien tijdens de 10e Biënnale van Berlijn, DE (2013), het MoMA, VS (2018), het Institute of Contemporary Arts in Singapore, SG (2017) en het Warwick Arts Centre, VK (2017). Ze ontving de Reda-prijs bij Artissima in Turijn (2016).

JOHN STEZAKER (VK, 1949) woont en werkt in Londen en St. Leonards on Sea. Stezaker won de Deutsche Börse-fotografieprijs in 2012. Recente solotentoonstellingen bij musea en instellingen: *Love, The Approach* in Londen, VK (2018); *John Stezaker*, Whitworth Gallery in Manchester, VK; *Aftermath*, York Art Gallery in York, VK; *Lost World*, City Gallery Wellington, NZ (reizende tentoonstelling), (2017); *Film Works*, De La Warr Pavilion in Bexhill on Sea, VK; *Collages*, Nederlands Fotomuseum in Rotterdam, NL (2015); *John Stezaker*, Whitechapel Gallery in Londen, en vervolgens MUDAM in Luxemburg en het Kemper Art Museum in St. Louis, VS (2011–2012); *Lost Images*, Kunstverein Freiburg, DE (2010).

MUNGO THOMSON (VS, 1969) studeerde aan The Whitney Independent Study Program in New York (1994) en de University of California in Los Angeles (2000), VS. Hij had onder meer solotentoonstellingen bij de Henry Art Gallery in Seattle, VS (2018), Artpace San Antonio, VS (2014), het Hammer Museum in Los Angeles, VS (2008), kunststichting Kadist in Parijs, FR (2007) en Galleria d'Arte Moderna e Contemporanea (GAMeC) in Bergamo, IT (2006). Verder leverde hij een bijdrage aan de Biënnale van Istanboel, TR (2011), de Whitney Biennial, VS (2008) en de Performa Biennial, VS (2005). Zijn boek *Crickets* werd gepubliceerd door JRP|Ringier, CH (2013), en *Font Study (TIME)* werd gepubliceerd door het Los Angeles County Museum of Art, VS (2011).

ERICH WEISS (BE, *1966) had als kunstenaar exposities bij Hans & Fritz Contemporary in Londen, VK (2018), Scope in Kopenhagen, DK (2017), Museo Experimental El Eco, MX (2016/2017), Galerie Bernhard Bischoff in Bern, CH (2016), Filmmuseum München, DE (2010), MARTa Herford, DE (2009), MACBA Barcelona, ES (2009) en Muzeul National de Artă Contemporană in Boekarest, RO (2007). Droeg als curator onder andere bij aan *Cravan Maintenance!* en *Rineke Dijkstra*, beide in Museo Picasso Barcelona (2017), Huis Sonneveld in Rotterdam, NL (2016/2017), *Fantastic Art in Belgium*, Tokyo/Utsunomiya/Kobe, JP (2017), *Surrealism & Beyond*, Museum Boijmans Van Beuningen in Rotterdam, NL (2016) en *The Star Alphabet of ELT Messens*, Mu.ZEE in Oostende, BE (2012/2013).

 Huis voor Hedendaagse Cultuur	 Beeld: Met dank aan de deelnemende kunstenaars	 provincie limburg	 Gemeente Maastricht	 DANISH ARTS FOUNDATION	 prshelvetia
 Capucijnestraat 9B 6211 RT Maastricht +31(O) 43 327 02 07 info@marres.org marres.org	 Front cover: Ulla von Brandenburg, <i>The Objects</i> , 2009. Courtesy van de kunstenaar en Galerie Art : Concept, Paris / Joanna Piotrowska, <i>Untitled</i> , 2016. Courtesy of the artist and Dawid Radziszewski Gallery / Pierre Bismuth, <i>Following the left hand of Jacques Lacan in "La sexualité"</i> , 2010. Courtesy van de kunstenaar en Jan Mot, Brussel Back cover: Stefan Brüggemann, <i>Thris Work is Destroyed When you Stop Looking at it and Restored When you Look at it</i> , 2018. Courtesy van de kunstenaar en Hauser & Wirth, Zürich / Londen	 Marres ontvangt structurele ondersteuning van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de provincie Limburg en de gemeente Maastricht.	 <i>Superstition</i> wordt mogelijk gemaakt door financiële ondersteuning van de Danish Arts Foundation, Pro Helvetia en het Mondriaan Fonds — het publieke stimuleringsfonds voor beeldende kunst en cultureel erfgoed. Het Mondriaan Fonds droeg middels het experimenteerreglement bij aan het honorarium van de kunstenaars.	 Opentingsdagen: Dinsdag — Zondag 12.00 — 17.00 uur	 Marres, Huis voor Hedendaagse Cultuur, ligt in het hart van de oude stad Maastricht. In Marres wordt met beeldend kunstenaars, muzikanten, vormgevers, koks en parfumeurs een nieuw vocabulaire voor de zintuigen ontwikkeld. Behalve een dynamisch programma met tentoonstellingen, presentaties en performances heeft Marres ook een prachtige tuin en een geweldige restaurant.

**THIS WORK IS DESTROYED WHEN
YOU STOP LOOKING AT IT AND
RESTORED WHEN YOU LOOK AT IT**